

II. JURISPRUDÈNCIA

II.1. TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Jaume VERNET I LLOBET

Professor titular de Dret constitucional
de la Universitat Rovira i Virgili

Agustí POU I PUJOLRÀS

Professor de Dret constitucional
de la Universitat de Barcelona

En el període comprès des del gener de 1994 fins al juny del mateix any, no apareix en els butlletins oficials que recullen la jurisprudència del Tribunal Constitucional cap resolució de certa rellevància que incideixi en la temàtica lingüística. Solament en la Sentència del Tribunal Constitucional 127/1994, que resol els recursos interposats contra la Llei de la televisió privada, s'hi fa menció de forma colateral, ja que el Tribunal pràcticament remet a l'Estatut de ràdio-televisió, pel que fa a la presència de les llengües oficials no castellanes a les emissions televisives, tot entenent que la previsió de percentatges en «*expresión originaria española*» és suficient per garantir el plurilingüisme, ja que segons el Tribunal es refereix a totes «*las lenguas españolas*».

Sentència del Tribunal Constitucional 127/1994, de 5 de maig, ple. Ponent: José Vicente Gimeno Sendra.

El Tribunal Constitucional resol els recursos d'inconstitucionalitat presentats pel Consell Executiu i el Parlament de Catalunya, el Parlament

Basc i cinquanta diputats del grup parlamentari popular en el Congrés dels Diputats contra la Llei 10/1988, de 3 de maig, de televisió privada. Els motius d'inconstitucionalitat al·legats pels recurrents són d'índole molt diversa: la necessitat de regulació de la matèria per llei orgànica, la licitud constitucional de deferir a una norma reglamentària l'aprovació del *Plan técnico nacional de la televisión privada*, la vulneració de les llibertats d'expressió i d'informació i la llibertat d'empresa o l'abast de la compartició de competències entre Estat i comunitats autònomes en l'activitat regulada per la Llei. Entre aquests motius figura també la vulneració de l'art. 3.3 de la Constitució espanyola i de l'art. 3 de l'Estatut de Catalunya (anteriorment 7.E) de la Sentència que recull l'al·legació del Parlament de Catalunya).

Aquesta Sentència té una gran transcendència pràctica per la rellevància que els mitjans de comunicació àudio-visual gaudeixen en les societats actuals. D'altra banda, el règim establert per la Llei —que no és sinó una perllongació en l'àmbit de la televisió privada de la Llei 4/1980, de 10 de gener, reguladora de l'estatut jurídic de Ràdio-Relevsió Espanyola— ha estat i continua essent molt controvertit, fet que ha originat un debat social i polític considerable sobre el tema, en relació amb el qual la doctrina no hi ha pas restat aliena. Bona mostra d'això queda reflectida en el nombre de vots particulars a la Sentència del Tribunal Constitucional ressenyada —sis magistrats subscriuen vot particular. En efecte, la qualificació de l'emissió televisiva com a servei públic de titularitat estatal i la necessitat de concessió prèvia per tal que pugui ser duta a terme per un particular condiciona en gran mesura l'exercici dels drets fonamentals al·legats (els drets a la llibertat d'expressió i d'informació, art. 20.1.a i d CE; i la llibertat d'empresa, art. 38 CE) i de les competències de les comunitats autònomes, relatives al desenvolupament i execució de les normativa bàsica estatal sobre televisió, derivades de la Constitució (art. 149.1.27) i dels seus estatuts (art. 16 EAC i 19 EAPB). De manera que, sota la figura de la concessió administrativa, la Llei només opera un tímid canvi respecte a la situació anterior gestió pública de la televisió.

Hem efectuat aquestes breus consideracions sobre les qüestions que tracta el Tribunal Constitucional a la Sentència per tal de situar correctament la problemàtica lingüística plantejada arran de la Llei 10/1988. Efectivament, la presència de les llengües oficials no castellanes en les emissions televisives de cadenes privades no és una qüestió relacionada només amb la regulació substantiva de la qüestió lingüística que realitza la Llei estatal, sinó també, i segurament de forma més important, amb la distribució competencial sobre la matèria controvertida. La idea subjacent en

les argumentacions dels consells executius base i català és que d'una major possibilitat d'actuació dels governs de les comunitats autònomes amb llengua pròpia no castellana deriva una major garantia i respecte de la pluralitat lingüística de l'estat i del principi de cooficialitat (antecedents 2.D, E, F i 12.C). En conseqüència, en la problemàtica lingüística plantejada cal distingir entre aquelles impugnacions de la llei en base a un element competencial i aquelles que es dirigeixen al contingut de la Llei directament vulnerador del règim lingüístic constitucional i estatutari. Si bé l'objecte de la nostra crònica se centra en aquest segon aspecte, volem deixar constància de la transcendència de fet del vessant competencial.

La resolució del Tribunal Constitucional no tracta amb profunditat el conjunt de qüestions lingüístiques plantejades pels recurrents. Reproduïm tot seguit el fragment de la sentència que aborda el tema.

«Esta afirmación, el encuadramiento del contenido del Plan Técnico en la competencia exclusiva del Estado ex art. 149.1.21 de la Constitución, sobre telecomunicaciones y radiocomunicación debe, sin embargo, verse exceptuada en lo que atañe a la letra c) del artículo 5.2 en relación con el artículo 4.2 de la Ley, preceptos referidos a la delimitación de las zonas territoriales inferiores a la nacional de producción y emisión de programas.

»El alcance espacial de las emisiones condiciona lógicamente el contenido cultural y lingüístico de las programaciones y no es un extremo estrictamente técnico e inocuo, desde la perspectiva de los derechos fundamentales implicados, para la naturaleza y características de la difusión por televisión y que pueda por ello venir acantonado en la competencia exclusiva del Estado sobre radiodifusión. Conviene así recordar que el propio Estatuto de la Radio y la Televisión, al cual se condiciona expresamente la asunción autonómica de competencias en el art. 16.1 del Estatuto de Autonomía de Cataluña en su art. 4 c), menciona el respeto al pluralismo cultural y lingüístico de las nacionalidades y regiones entre los principios que deben inspirar la actividad de los medios de comunicación del Estado. Y no se alcanza a ver razón alguna por la cual el respeto a esos mismos principios que el artículo 3.3 de la Constitución reconoce como una riqueza del patrimonio cultural de España no deba operar también para los medios de televisión privados.

»Impugna el Parlamento de Cataluña el artículo 14 de la Ley en cuanto omite cualquier referencia —se dice— a la diversidad de lenguas españolas entre los contenidos de los “programas televisivos”, excluyendo de tal concepto las emisiones meramente repetitivas, las imágenes fijas y los tiempos destinados a publicidad (apartado 2.º). Pues bien, conviene traer a colación que el artículo 3 de la Ley impugnada establece que la gestión indirecta por parte de las sociedades concesionarias se inspirará en los principios expresados en

el artículo 4 del Estatuto de la Radio y la Televisión, entre los cuales —como ya se ha dicho— se encuentra el respeto al pluralismo cultural y lingüístico. Es, pues, a la luz de esta remisión normativa como, sin duda, debe ser interpretado el citado artículo 14. En este sentido, cuando en los apartados 3.º y 4.º del mismo artículo se mencionan unos porcentajes de programación en “expresión originaria española”, no excluye que sea en cualquiera de las lenguas españolas oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos (art. 3.2 de la Constitución).

»Y una misma interpretación sistemática debe hacerse del artículo 9.2 de la Ley, integrándolo en lo dispuesto en el artículo 9.1.d.)»

Cal observar que la línia argumental del Tribunal Constitucional no brilla per la seva claredat. Quan indica que l'abast espacial de les emissions no és un extrem simplement tècnic, no s'acaba d'entendre massa bé perquè ho situa «desde la perspectiva de los derechos fundamentales implicados», atès que no s'està parlant de drets, sinó de delimitació competencial i de l'aplicació de l'art. 3.3 de la Constitució. Però, a més a més d'això, les referències sobre competències que efectua són supèrflues, atès que, de tota manera, ja ha atribuït la competència sobre televisió privada l'estat de les línies precedents del fragment transcrit i sobre la base d'arguments que no tenen res a veure amb la llengua. Segons es desprèn del raonament del Tribunal Constitucional, l'art. 16.1 EAC, en remetre's a l'Estatut de la ràdio i la televisió, permet la limitació absoluta de la competència autonòmica en alguna de les activitats que componen el títol competencial, en aquest cas l'atorgament de la concessió, la participació en el *Plan técnico nacional* i la determinació de zones territorials d'emissió de la televisió privada (qüestions tractades en les lletres A i B del fonament jurídic 7è.). Es rebutja, doncs, la tesi mantinguda per la Generalitat segons la qual aquell article empara la intervenció de la Comunitat en aquest àmbit.

Per tant, el contingut lingüístic de la sentència es limita a comprovar si la Llei ha acollit correctament els mandats dels punts 2 i 3 de l'article 3 de la Constitució. El Tribunal Constitucional entén que el respecte al principi de pluralitat lingüística resta garantit amb el que preceptua la Llei, atès que aquesta es remet a l'art. 4.c de l'Estatut de la ràdio i la televisió, que recull el principi esmentat i a través del qual s'ha d'interpretar tota llei. En concret, així s'ha d'interpretar l'art. 14 d'aquesta, que preveu percentatges de programació en «*expresión originaria española*», la qual inclou, segons el Tribunal Constitucional, totes les llengües oficials de l'estat. És de remarcar, doncs, que el Tribunal omet qualsevol referèn-

cia a la llengua pròpia i als processos de normalització lingüística. Per contra, es limita a ratificar la constitucionalitat d'una normativa que, al nostre entendre, no acull satisfactòriament els preceptes constitucionals i estatutaris en matèria de llengua i que per la seva ambigüitat pot permetre la marginació de les llengües no castelles.

II.2. TRIBUNAL SUPREM I DIRECCIÓ GENERAL DE REGISTRES I NOTARIAT

Jaume VERNET I LLOBET

Professor titular de Dret constitucional
de la Universitat Rovira i Virgili

Eva PONS I PARERA

Professora de Dret constitucional
de la Universitat de Barcelona

En el període que comprèn els mesos de juliol a desembre de 1993 la conflictivitat a l'entorn de les qüestions lingüístiques mostra molt poca incidència jurisprudencial; cosa que contrasta amb l'inici d'un moment en el qual la polèmica sobre la regulació i l'ús de les llengües se situa en el primer pla del debat polític, a causa de canvis objectius —com la introducció de la possibilitat que, excepcionalment, es puguin emprar en el Senat totes les llengües oficials en alguna comunitat autònoma— i de polèmiques instrumentalitzades políticament —com la de la regulació de les llengües en l'ensenyament, sobre la qual esperem el pronunciament del Tribunal Constitucional. El panorama dibuixat per les sentències del Tribunal Suprem i les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat no presenta aspectes gaire innovadors o que mereixin una menció especial. Com hem reiterat, el progressiu assentament jurisprudencial dels criteris bàsics del règim lingüístic en els distints àmbits —sobretot en l'accés a la funció pública— ha fet disminuir força les demandes relacionades amb la temàtica lingüística. D'altra banda, la nova Llei 20/1994, de sis de juliol, de reforma de la regulació del nom, suposarà una reducció de la conflictivitat en aquest àmbit.

D'aquest període podem destacar la Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 16 d'agost de 1993, que aplica i delimita l'abast de la doctrina assentada pel Tribunal Suprem en anul·lar l'art. 194